Balio Sruogos laiškas Vandai Daugirdaitei, 1923-01-13, iš Miuncheno – į Berlyną

Ir šiandie dar nieko iš tavęs, nors jau pirmadienį turėjai gauti mano dvi atviruti ir siuntinį.

Ir šiandie dar nieko iš tavęs, nors jau pirmadienį turėjai gauti mano dvi atviruti ir siuntinį.

O šiandie aš taip laukiau nuo tavęs laiško, taip laukiau! Man šiandie taip liūdna, taip sunku!

Gavau tavo vertimą [1] ir drauge Kiršos laišką [2]. Kiršos laiškas toks šaltas, toks oficialus, kad man taip skaudu pasidarė! Kodel – kodel? Juk nieko neatsitiko, juk nieko aš jam blogo nepadariau – kodel jis tokiuo žiauriu, šaltu oficialiniu tonu rašo? Kai nieko nerašė – bent manęs niekas nesmaugė. Tokiuo tonu terašoma tiktai baisiai tolimiems žmonėms, su kuriais nieko bendro nenorima turėti. Aš jam jau parašiau, stengiaus nieko nepasakyti, bet mano rankos drebėjo ir širdis verkė… Aš jį gerbiu, aš jį myliu – kodel jis su manim taip žiauriai elgias?

Ir vėl mane sąžinė graužia. Tu turbūt dabar visai pinigų neturi ir pietų nevalgai, o aš čia visokius niekus darau ir pinigus vėjais leidžiu. Nei šiam[,] nei tam prisipirkau visokių daiktų – kostiumą už 90. 000 ir skrybėlę už 25. 000. Kostiumas juodas – vilnonis, smokingo fasono, tik ne smokingas, o šiaip padorus „visuomenės“ švarkas, o skrybėlė – pliušinė, tamsiai pilka, labai tinka prie mano ploščiaus [3]. Bet aš be viso to galėjau apsieiti, o Tu turbūt ir pietų nevalgai! Bet dalykas toks – tu, žiūrėk, be pietų nepasilik ir nevarginkis!

Šiuo tarpu pas mane taip susidėjo, kad mano visas turtas yra čekiuose, o prie manęs beliko visai mažas[.] Gal tu šiuo tarpu galėtum pasiskolinti kur ne markėmis, o doleriais, o ateinantį mėnesį aš Tau galėsiu atsiųsti. Atsiųsiu ne mažiau, kaip penkius, tiktai aš tai galėsiu padaryti, kai mano čekis grįš iš Amerikos, vadinas[,] apie 8–10 vasario. Jei Jomantas [4] skolą man sugrąžins, tai du doleriu galėsiu tuojau išsiųsti. Žiūrėk, Vanduk, kad Tu nebadautum! Aš čia visokius niekus perku, galas žino, kokiomis padangėmis trankausiu, o tu – sunkų vargą vargsti!

Mano santykiai su mano ober-profesorium [5] pagedo: jis – bjaurybė klaipėdiškis – ir pasipiktino lietuvio darbu, o aš pasipiktinau jo nusistatymu. Bet šiandie parašiau vokiečių kalba straipsnį apie Klaipėdą – noriu įsisprausti į vietos spaudą [6]. Rytoj gausiu perrašinėti, o pirmadienį nešiu į redakciją. Kažin[,] kaip pavyks? Vakar – pirmą kartą – buvau užprašytas pas mano šeimininkus į svečius – ir buvau. Šeimininkai baisiai šokinėja – turbūt nuomą pakels [7].

Žinai, po pusantų metų absoliutaus tylėjimo gavau nuo Gugio [8] ir Gugienės [9] pasveikinimą su Kalėdoms, nors aš jo stipendija jau senai nebesinaudoju [10].

O Tavo paskutinis laiškas toks geras buvo, kiek kartų aš jį skaičiau! Ir dabar vis su savim nešioju – Vandukas Tu mylimas[,] mylimas mano!

– – – – – – – – – – – – – – – – – –

Šeštadienis. Nuo ryto iki vakariniam paštui sėdėjau namie. Laukiau, laukiau. Ir iš tavęs jokio laiškelio!

Kodel, Vandukai? Ar aš ir Tau ką blogo padariau, ar ir Tu nori mane skriausti? Vandukai! Vandukai!

Šiandie perskaičiau Tavo vertimą ir išsiunčiau.

Antra dalis versta kur kas didesniu domesiu ir beveik viskas gerai. Kai kurių žodžių aš negalėjau įskaityti, kai kur buvo neaišku ar man taip sau kilo abejonės.

Tas vietas, kur laukuose pastatyta klaustukai[,] tu atidžiai dar kartą patikrink su originalu ir padaryk

taip, kad būt suprantama. Šiaip viskas tvarkoj. Sniego taip pridribo, kad rytoj aš net į kalnus negaliu važiuoti. Sėdžiu rytoj namie ir dirbu. Susipykau su savo paskutiniu prieteliu Kanauka [11] – laike pietų kompanijoj aš pavadinau jį Maknauka – jis apsibrozijo, o aš neturėjau noro jo atsiprašinėti. Todel vėl esu vienas kaip prieš metus ir su niekuo jokių reikalų nebeturiu.

Aš dar nenustojau vilties, kad pirmadienį rytą gausiu iš tavęs laiškutį: jei negautau, aš jau nežinau, ką padarytau.

Man taip ilga, taip liūdna, taip sunku!

Vandukai, mylimas mano Vandukai!

Tavo Baliukas

Ar gavai siuntinį? [12]

KOMENTARAI

[1] Vanda Daugirdaitė iš prancūzų kalbos vertė brolių helenistų Alfredo ir Maurice'o Croiset vadovėlį *Graikų literatūros istorija*. Vandą Daugirdaitę kalbos ir stiliaus klausimais konsultavo, vertimą redagavo Balys Sruoga.

[2] Minimas Fausto Kiršos laiškas, adresuotas Baliui Sruogai, neišliko. Balio Sruogos ir Fausto Kiršos laiškams būdingi nuotaikų svyravimai, reiškiamų emocijų kaita, kraštutinumai – neseniai buvęs šiltas, bičiuliškas tonas virsta šaltu, oficialiu, susvetimėjusiu.

[3] „Balys labai nesirūpindavo savo išvaizda, drabužiams labiausiai gailėjosi pinigų, minimą čia kostiumą vėliau ilgus metus nešiojo, taip pat ir skrybėlę. Linkęs buvo į nepaprasto sukirpimo drabužius, retai keitė juos“ (Vandos Sruogienės pastaba).

[4] Vilius Jomantas (1891–1960), tapytojas, grafikas. 1922–1924 m. studijavo Miuncheno dailės akademijoje.

[5] Ober professor *vok* =tikrasis profesorius. Kalbama apie Erich Berneker (1874–1937), vokiečių kalbininką, gimusį Karaliaučiuje. Jis dėstė Miuncheno universitete, vadovavo Balio Sruogos studijoms.

[6] Minimas straipsnis nerastas, 1923 m. neišspausdintas, į Balio Sruogos publicistikos registrą neįtrauktas. 1923-01-15 Klaipėdos kraštą prijungus prie Lietuvos, Vokietijos valdžia, kuri anksčiau valdė šią teritoriją, dėl tikslios informacijos stokos iš Vokietijos universitetų pradėti šalinti kitataučius – prancūzus, belgus ir lietuvius, kurie buvo baigę mažiau nei keturis semestrus (iš Berlyno universiteto, išklausę po tris semestrus, turėjo pasitraukti Vanda Daugirdaitė ir Balio Sruogos brolis Kazimieras Sruoga). Miuncheno lietuvių studentų draugijos atstovai, reaguodami į šiuos įvykius, nusprendė užsienyje skleisti nuo kitų šaltinių nepriklausomą, nešališką informaciją apie Lietuvą: leisti biuletenius, teikti juos redakcijoms, atsakingiems asmenims, Europos konsulatams. Išrinkta Informacijų biuro Komisija, į kurią įėjo Vincas Mykolaitis-Putinas, Antanas Gylys. Jų tikslas – objektyviai informuojant, taikiai gyventi su vokiečių visuomene. Balys Sruoga ir Vincas Mykolaitis-Putinas, siekdami gauti pritarimą dėl Lietuvos propagandos užsienyje, kreipėsi į užsienio reikalų ministrą Ernestą Galvanauską (Balio Sruogos laiškas užsienio reikalų ministrui, [Miunchenas], [apie 1923-12-03], in: *LLTI BR*, f. 1, b. 3692, l. 1–6r).

[7] „Švabingo šiaurėje, Müncheno universiteto ir meno kvartale, netoli Anglų sodo, tylioje gatvėje Sruoga buvo pasisamdęs kambariuką pas valdininko našlę. Ji motiniškai juo rūpinosi, savotiškai jį suprato, šiek tiek, žinoma, pasipelnydama“ (Erich Müller-Kamp, „Balys Sruoga Münchene“, in: *Balys Sruoga mūsų atsiminimuose*, sudarė Vanda Sruogienė, Vilnius: Regnum fondas, 1996, p. 93).

[8] Kazys Gugis (1879–1963), teisininkas, vienas iš JAV dienraščio *Naujienos* leidėjų.

[9] Nora Gugienė (1892–1966), dainininkė.

[10] Stipendija už straipsnius Amerikos dienraščiui *Naujienos* Baliui Sruogai Amerikos lietuvių Kazio ir Noros Gugių mokėta nuo 1921 m. Iš pradžių kalbėta apie stipendiją trejiems ketveriems metams. Balys Sruoga džiaugėsi finansine parama, dėl kurios galėjo lengviau gyventi Miunchene: „Aš sumedžiojau tokį amerikietį mecenatą, iš kurio, berods, gausiu 3–4 metams stipendiją mokintis užsieny, gaunant į mėnesį po 2000–3000 vok. markių“ (Balio Sruogos laiškas Vandai Daugirdaitei, iš Kauno – į Būgus, 1921-07-12, in: *LLTI BR*, f. 53, b. 463, l. 5r). „Tačiau ilgainiui tarp jų ir B. Sruogos nusistovėjo dalykiški santykiai: pradedant pirmaisiais studijų mėnesiais, B. Sruoga nuolat siuntinėjo laikraščiui savo kūrybą, vertimus ir straipsnius, už kuriuos kas mėnesį gaudavo maždaug po 15 dolerių – pagal atsiųstos medžiagos kiekį. Tai leido jam jaustis ne taip priklausomam nuo infliacijos vargų, kurie persekiojo ne vieną miunchenietį“ (Algis Samulionis, *Balys Sruoga*, Vilnius: Vaga, 1986, p. 118). „Anais studijų metais jo nerišo jokia sistema, jis gyveno nesuvaržytas. Vienas JAV laikraštis siuntinėjo jam dolerių. Už kelis dolerius tada, infliacijos nuvargintoje Vokietijoje, galima buvo puikiai ir linksmai gyventi“ (Erich Müller-Kamp, „Balys Sruoga Münchene“, in: Balys Sruoga mūsų atsiminimuose, sudarė Vanda Sruogienė, Vilnius: Regnum fondas, 1996, p. 93).

[11] Kostas Kanauka (1898–1976), artimiausias Balio Sruogas draugas Miunchene. 1922–1927 m. Miuncheno universitete studijavo veterinarinę mediciną.

[12] Sakinys, vertikaliai prirašytas lapo antrosios pusės kairėje paraštėje.